

*Олексій Волович,
кандидат історичних наук,
полковник ЗСУ у відставці*

Важкий і довгий шлях до миру в Європі

З початку 2025 року все частіше на різних рівнях ведуться розмови про необхідність припинення бойових дій в Україні і переходу до переговорів з метою укладання мирної угоди. За ініціативою президента США Дональда Трампа відбулася низка зустрічей між представниками України і РФ за посередництва високопоставлених представників Білого дому в Саудівській Аравії і Туреччині з метою досягнення хоча б тимчасового перемир'я (cease-fire). Але ці зустрічі не мали позитивного результату, хіба що крім обміну полоненими.

Якщо у другій половині 2022 року, після успішних дій ЗСУ по звільненню північно-східних областей України і правобережної Херсонщини, ми досить часто чули по радіо і телебаченню, що війна має закінчитися звільненням усіх окупованих територій і поверненням до кордонів станом на початок 2014-го року, то сьогодні, на жаль, ми вже цього практично не чуємо. Оскільки з 2023 року і по сьогодні ЗСУ перебувають у стані стратегічної оборони у відповідь на безперервні наступальні дії військ ворога, завдання звільнення всіх окупованих рашистами територій на Сході і Півдні України військовим чи дипломатичним способом відкладається на досить віддалену перспективу. На сьогодні наша Перемога - це збереження держави на 4/5 території України, подальший розвиток економіки і ОПК, запровадження реформ, необхідних для вступу в ЄС і НАТО, повернення мільйонів українців додому. Якщо ми будемо сильними і розумними, то прийде час і ми обов'язково звільнимо 1/5 тимчасово окупованих на сьогодні територій.

Найбільш турбулентним і біфуркаційним періодом, насиченим різними воєнно-політичними подіями і процесами переважно в євроатлантичному просторі були літні місяці поточного року. Переважно всі ці події були пов'язані з російсько-українською війною і спробами США та провідних країн Європи зупинити її на рівні тимчасового перемир'я, яке за сприятливих обставин могло б відкрити шлях до мирного врегулювання цієї війни.

Турбулентність цього періоду значною мірою визначалась особливостями менталітету президента США Дональда Трампа, який у специфічний для нього спосіб намагався умовити Путіна припинити бойові дії і почати переговорний процес.

Ситуація напередодні зустрічі в Алясці

Протягом двох місяців напередодні зустрічі Д. Трампа і Путіна 15 серпня в Анкориджі на Алясці відбулася низка самітів, конференцій, нарад, лунали заяви президентів США і України, а також лідерів провідних країн Європи. Результатом цього досить складного процесу стало певне посилення євроатлантичної консолідації країн НАТО і їхнє налаштування на продовження надання подальшої різноманітної допомоги і підтримки Україні. Протягом цього періоду Д. Трамп провів кілька телефонних розмов з президентом

України В. Зеленським і кремлівським фігуром. За дорученням Д. Трампа його спеціальний представник і давній бізнес-партнер Стів Віткофф п'ять разів зустрічався з Путіним у Москві (п'ятий раз 6 серпня) і схоже головним його досягненням в ході цих зустрічей було те, що він, за його словами, «потоваришував» з російським диктатором і перебуває в абсолютному захваті від нього, про що він, аж ніяк не соромлячись, розповідав американським і світовим ЗМІ. Схоже, що головною темою переговорів С. Віткоффа у Москві була не війна в Україні, а перспективи американо-російської співпраці в різних сферах економіки, особливо в енергетиці. Більш детально на тему двосторонньої економічної співпраці між США і РФ С. Віткофф спілкувався в Москві і Вашингтоні з гендиректором Російського фонду прямих інвестицій, колишнім громадянином України Кирилом Дмитрієвим.

Д.Трамп неодноразово заявляв про його розчарування позицією кремлівського диктатора щодо припинення війни проти України. За його словами, він залишився незадоволеним телефонною розмовою з Путіним, яка відбулася 3-го липня, зазначивши, що в ході розмови «не було досягнуто жодного прогресу». За деякими даними, під час згаданої розмови Путін ще раз сказав Д. Трампу, що він має намір продовжувати досягнення своїх цілей в Україні - демілітаризація України, заборона її вступу в НАТО, закріплення за Росією чотирьох областей і Криму, проведення президентських і парламентських виборів в Україні, підвищення статусу російської мови до другої державної, зняття обмежень з РПЦ і тому подібна маячня, про яку ми багато разів чули. Проте розчарування Трампа Путіним так і не призвело поки що до застосування санкцій, підготовлених Конгресом США ще два місяці тому.

1 липня США призупинили відправку партії ракет та боєприпасів в Україну, зокрема ракет Patriot, GMLRS і Hellfire, які вже зберігалися на складах у Польщі, нібито через «катастрофічне зменшення» цих озброєнь на складах ЗС США. Як пізніше з'ясувалося, це була особиста ініціатива міністра оборони США майора Піта Гегсета, нібито не узгоджена з президентом Д. Трампом. Згодом постачання озброєнь в Україну було поновлено.

14 липня в ході зустрічі з генсеком НАТО М. Рютте Д. Трамп оголосив ультиматум Росії: якщо Москва і Київ не досягнуть «справедливої» мирної угоди протягом 50 днів, то США запровадять проти Росії 100% «вторинні тарифи» і одночасно передадуть Україні додаткові системи ППО Patriot та інші сучасні озброєння. Проте 29 липня Д. Трамп вже зменшив термін ультиматуму з 50 до 10 днів до 8 серпня.

Подальший розвиток бойових дій на території України у другій половині 2025-го року і скоріше всього у першій половині 2026-го року залежатиме від зовнішніх і внутрішніх факторів. До зовнішніх факторів відноситься політична, військова, фінансова та економічна допомога Україні з боку наших партнерів. Внутрішні фактори охоплюють обсяг військових, воєнно-політичних та дипломатичних дій і заходів, а також військових та економічних реформ, які наші державні інституції мають здійснювати якомога швидше й ефективніше.

Позиція країн ЄС і України перед самітом на Алясці

Про зустріч з російським диктатором 15 серпня на Алясці Д. Трамп написав у своїй соцмережі Truth Social 8 серпня. Очевидно про цю зустріч було домовлено з Путіним під час перебування Стіва Віткоффа у Москві 6 серпня. 13 серпня відбулася он-лайн конференція між європейськими лідерами, серед яких був і президент України В. Зеленський, і президентом

США Д. Трампом. Зокрема лідери європейських країн порадили Трампу в ході переговорів з Путіним дотримуватись наступних «п'яти чітких червоних ліній»:

Перша - Україна має взяти участь у переговорах після зустрічі на Алясці;

Друга - спочатку має бути укладено перемир'я;

Третя - відправною точкою щодо територіальних питань має бути лінія розмежування, кордони не можна змінювати силою;

Четверта - переговори мають передбачати надійні гарантії безпеки від країн Заходу для України;

П'ята - переговори між Україною та РФ мають бути частиною спільної трансатлантичної стратегії.

Під час відеоконференції в Берліні лідери ФРН, Франції, Великої Британії, Італії, Польщі, а також Єврокомісії та НАТО порадили Д.Трампу обговорювати з Путіним «фундаментальні українські та європейські інтереси безпеки». Вони також наполягли на повноправній участі Києва в ухваленні всіх рішень про припинення війни. За словами канцлера ФРН Ф. Мерца, Д. Трамп «значною мірою» поділяє ці позиції і погодився не обговорювати з Путіним територіальних питань на зустрічі в Анкориджі на Алясці 15 серпня, натомість вимагаючи від Путіна негайного припинення вогню.

Пізніше, під час пресконференції із президентом В.Зеленським канцлер Ф.Мерц наголосив: Першою умовою переговорів з РФ має бути перемир'я, другою - рамкова мирна угода, яка буде згодом, і третя умова - Україна готова до переговорів про зупинення вогню з урахуванням наявної лінії фронту, а не на основі територіальних поступок. За словами Ф. Мерца, юридичне визнання окупованих територій взагалі не повинно обговорюватися. Зі свого боку, президент В. Зеленський підтвердив, що не допускає будь-яких територіальних поступок під час можливих з РФ про припинення війни і буде керуватися Конституцією України. За підсумками спільної телеконференції

8 серпня президент Франції Е. Макрон закликав до початку переговорів про тривалий та надійний мир в Україні, який «гарантуватиме її безпеку, а також безпеку європейців». При цьому Макрон наголосив, що мир має бути «тривалим і надійним», а не просто тимчасовою паузою, вигідною Росії для перегрупування своїх військ. На думку Макрона, доля України нерозривно пов'язана з безпековими інтересами всього континенту, тому припинення вогню - це «необхідна умова для стабілізації ситуації на європейському континенті». Макрон вважає, що без активної участі європейських країн процес мирного врегулювання в Україні може набути форм, далеких від стандартів міжнародного права.

13-го серпня з президентом США Д. Трампом, прем'єр-міністр Великої Британії Кір Стармер заявив, що Україна повинна мати надійні гарантії безпеки для захисту своєї територіальної цілісності в рамках будь-якої угоди. Кір Стармер заявив, що підтримка Великою Британією України є непохитною, міжнародні кордони не можуть бути змінені силою. 14 серпня В. Зеленський обговорив з К. Стармером шляхи постачання британської зброї Україні в рамках програми PURL, а також процес реалізації «сторічної угоди», яку Україна має ратифікувати вже у серпні ц.р.

Скандальний саміт в Анкориджі

Найбільше місто Аляски Анкоридж, розташоване приблизно за 5500 км від Вашингтона і 7000 км від Москви, відносно посередині між столицями США і РФ. Переговори президента Д.Трампа із Путіним на військовій базі Елмендорф-Річардсон поблизу Анкориджа на Алясці тривала близько 3 годин, майже вдвічі менше ніж було заплановано. Не відбулися заплановані переговори в розширеному форматі. За протоколом під час саміту мав відбутися робочий ланч обох делегацій, але його скасували, оскільки очевидно американська сторона зрозуміла, що нічого не вдасться досягнути на цій зустрічі, зокрема поступок Путіна у питанні звернення війни. Схоже, що щось пішло не так, як попередньо було заплановано і погоджено між обома сторонами. Переговори відбулись у форматі 3 на 3. З американського боку Д. Трамп, його радник С. Віткофф та держсекретар М. Рубіо, і з російського боку – Путін, його помічник Ю. Ушаков та міністр закордонних справ РФ С. Лавров. Після завершення переговорів Путін і Трамп виступили із заявами перед журналістами.

Всупереч загальноприйнятому протоколу, чомусь першим виступив Путін. На початку свого виступу він назвав переговори «конструктивними» і «дуже ґрунтовними». Він говорив про спільну російсько-американську історію Аляски, вкотре повторив свої набридлі постулати про те, що українці та росіяни один народ, натякнув, що війну слід завершувати, починаючи з усунення її «першопричин».

Насправді ми знаємо, що основною першопричиною агресії Путіна є існування незалежної і суверенної України, яку він прагне перетворити на «юго-західний федеральний округ РФ».

Путін заявив, що він «широ зацікавлений» у припиненні «конфлікту», який він блюзнірно назвав «трагедією». Путін назвав зустріч з Трампом як «відправну точку для розв'язання конфлікту». Московський фіюер не пошкодував компліментів Трампу і розп'ятував про перспективи «взаємовигідної економічної співпраці». Не можна виключати, що Путін і Трамп в основному обговорювали саме цю тему. Про це зокрема свідчить участь у переговорах Стіва Віткоффа та Кирила Дмитрієва, а також кількох міністрів з обох сторін, відповідальних за фінансово-економічні справи. За даними [Reuters](#), сторони обговорили кілька енергетичних угод. Зокрема, обговорювалася можливість повернення американської корпорації ExxonMobil у російський нафтогазовий проект «Сахалін-1», питання про можливість купівлі Росією «американського обладнання для проекту «Арктик СПГ 2», який перебуває під західними санкціями. Обговорювалася також можливість купівлі Сполученими Штатами атомних криголамів у Росії. Під час переговорів Путін запропонував виведення ЗСУ з підконтрольних Україні частин з Донецької та Луганської областей в обмін на зобов'язання РФ заморозити бої в Херсонській та Запорізькій областях і повернути під контроль України невеликі окуповані ворогом райони у Сумській та Харківській областях. Це називалося «обміном територій». На даний час під контролем України перебуває близько 30% території Донецької області (близько 8 тис. кв. км) і близько 5% території Луганської області. Отже, за три з половиною років повномасштабної агресії рашистська орда не спромоглася «асвабдити» увесь Донбас, то Путін вирішив змусити Київ подарувати йому підконтрольні Україні території Донбасу. Згодом президент В. Зеленський неодноразово на всіх рівнях заявляв, що ЗСУ не будуть виведені із Донбасу за жодних обставин.

У своєму виступі Д. Трамп не надав жодних деталей про переговори, але визнав, що відносного «головного питання» (очевидно перемир'я), домовитись не вдалось. При цьому вираз обличчя у нього був вкрай спантеличений. Проте він навіть жодного разу не вимовив

слова ceasefire, неначе забув для чого прибув на Аляску, хоча рашисти продовжили бомбардувати Україну навіть під час переговорів на Алясці. Д. Трамп допустив тристоронню зустріч із ним, Путіним і В. Зеленським, втім за словами помічника Путіна Ю. Ушакова, питання проведення тристоронньої зустрічі на переговорах взагалі не порушувалось. Д. Трамп визнав, що обговорював з Путіним питання обміну територій та гарантій безпеки й за «деякими пунктами вони дійшли згоди». Д. Трамп також пообіцяв зателефонувати В. Зеленському та європейським партнерам, щоб поінформувати їх про результати зустрічі з Путіним. Він додав, що порадить Зеленському укласти угоду, однак не уточнив її деталей. На завершення свого виступу Д. Трамп зазначив, що «тепер все залежить від Зеленського і від європейських країн, які також мають бути трохи залучені». В цілому він оцінив його зустріч з Путіним «10 із 10, тому що добре, коли великі ядерні держави розмовляють». На питання журналіста Fox News про санкції проти Росії Трамп відповів, що поки що не планує їх запровадити, додавши, що має «подумати над цим два - три тижні». Хоча Трамп дуже прагнув представити зустріч з Путін як успішну, проте жодної позитивної конкретики він не надав.

Після заяв Путіна і Д. Трампа для присутніх журналістів залишилося незрозумілим - про що саме сторони домовилися в результаті переговорів. Ні Трамп, ні Путін не відповіли на жодне запитання від журналістів. Довгі і повчальні монологи Путіна з перекладом під час переговорів й на прес-конференції ймовірно драгували Д. Трампа, якому очевидно не вдалося повною мірою викласти свою позицію.

Більшість експертів і політологів вважають, що «Путін обіграв Трампа», отримавши все, що він хотів: прорив ізоляції і його часткову легітимізацію, відсутність угоди про припинення вогню і уникнення нових санкцій від США. В той же час Д. Трамп отримав нищівну критику з боку експертів, американських громадян і світових ЗМІ за його провальну зустріч з воєнним злочинцем Путіним. Найбільше всі були вражені червоною доріжкою для «дорогого гостя», аплодисменти Д. Трампа і його обійми з

Путіним, руки якого заплямовані кров'ю сотень тисяч жертв...

Деякі політологи вважають, що зустріч Трампа з Путіним, це все одно якби, скажімо, у листопаді 1943 року президент США Франклін Рузвельт зустрівся з Гітлером в Тегерані, замість того, щоб зустрітися з Черчиллем і Сталіним. Під час зустрічі з Путіним Д. Трамп «забув» про обіцяні ним «серйозні наслідки» для Росії у разі, якщо Путін не погодиться на негайне припинення вогню. Відразу після саміту в Анкориджі, ще перебуваючи в літаку на зворотньому шляху до Вашингтона, Д. Трамп провів он-лайн конференцію з В. Зеленським і європейськими лідерами, про що буде сказано далі.

Реакція американців на саміт в Анкориджі

Видається, що українцям більш відома реакція європейської спільноти на результати американсько-російського саміту в Анкориджі, ніж реакція американців, тому спробую коротко поінформувати читачів про те як власне сприймалися в США ці результати, вірніше їх відсутність.

Перші демонстрації протесту в США проти зустрічі Д. Трампа із Путіним відбулися увечері 14 серпня в Анкориджі на Алясці. Сотні учасників демонстрації тримали українські та американські прапори, а також плакати із гаслами на підтримку України: «Аляска підтримує Україну!», «Нічого про Україну без України!», «Зеленський має бути тут!». Слід зазначити, що одночасно в Анкориджі відбувалися також масові демонстрації підтримку Д.Трампа і його адміністрації.

16 і 17 серпня у понад 300 містах США, включаючи Вашингтон, відбулися масові акції протесту з багатьох причин: проти ініціатив адміністрації Трампа щодо редистриктингу - процесу перегляду меж виборчих округів. Демонстранти протестували також проти жорсткої політики адміністрації Трампа щодо мігрантів та присутності підрозділів національної гвардії у містах. Водночас значна кількість протестувальників тримали плакати із засудженням зустрічі Д.Трампа на Алясці із «військовим злочинцем Путіним». Протести охопили 44 штати та округ Колумбія. Демонстрації протесту організувала Демократична партія як частину постійної кампанії спротиву другому терміну президента Д. Трампа, що триває з січня 2025 року.

Після зустрічі з Путіним на Алясці, вже в суботу 16 серпня президент США насамперед став об'єктом жорсткої критики у своїй власній країні. Переважна більшість провідних американських політичних медіа вийшли з критичними публікаціями «про приниження Д. Трампа на переговорах з Путіним». До критики Д. Трампа долучилися навіть лояльні до президента медіа, включаючи New York Post, яку регулярно проглядає Д. Трамп, а також телеканал Fox News. В понеділок 18 серпня Д. Трамп був змушений переконувати своїх виборців в тому, що критика його участі в саміті на Алясці «безпідставна і зловмисна».

До критики Д. Трампа також залучилося чимало відомих в США політичних діячів. Так, колишній спецпредставник США по Україні Курт Волкер заявив в етері Fox News, що «Трамп програв ці переговори». За його словами, «це дуже схоже на Мюнхенську угоду з Гітлером». Губернатор штату Каліфорнія, демократ Гевін Ньюсом розкритикував Трампа, заявивши, що той «претендує на Нобелівську премію, але «схиляє коліна перед Путіним».

Конгресмен-демократ Адам Сміт, один із членів Комітету збройних сил в Конгресі США, різко висловився щодо можливих переговорів між Путіним та В.Зеленським. Зокрема він наголосив, що «адміністрація Трампа досі не демонструє достатньої жорсткості стосовно Путіна, тиск чиниться більше на Київ, ніж на Москву». За словами А. Сміта, Путін не прагне миру, він хоче підкорити всю Україну і використовує будь-які переговори для відтягування часу. А. Сміт закликав Трампа чітко заявити: Україна - суверенна держава і США разом з європейськими партнерами мають озброювати її, щоб зробити неможливим її захоплення російськими військами.

Колишній радник Д.Трампа з нацбезпеки Джон Болтон заявив, що за підсумками зустрічі між Трампом і Путіним переможцем виглядає саме російський диктатор. На його думку, «Путін пройшов довгий шлях до відновлення відносин з США, що завжди було його ключовою метою». За словами Дж. Болтона, Путін уникнув санкцій, йому не загрожує припинення вогню, наступна зустріч не призначена. Як стало відомо пізніше, 22 серпня ФБР провели обшуки в помешканні Дж. Болтона.

В демократичних країнах політики і чиновники ставляться досить уважно до своїх рейтингів серед місцевого населення. Згідно з даними останнього опитування Reuters/Ipsos, проведеного 13-18 серпня, після зустрічі Трампа з Путіним, рейтинг схвалення президента США становить 40%, що є найнижчим показником за його другий термін, а рейтинг несхвалення зріс на два пункти з липня до 54%. Згідно з опитуванням дослідницького центру Pew, рейтинг схвалення президента США Д. Трампа впав до найнижчого рівня, в той час як близько 61% американців не схвалюють його. Якщо така тенденція продовжиться, то це становитиме загрозу для Республіканської партії на проміжних виборах до Конгресу у листопаді 2026 року. На мою думку, у разі, якщо обидві палати Конгресу опиняться під контролем демократів, то перше, що вони зроблять, - оголосять імпічмент Д. Трампу.

Д. Трамп і його адміністрація змушені рахуватися з тим, як американські громадяни ставляться до підтримки України. Отримані в середині травня 2025 року результати опитування Harvard CAPS/Harris Poll свідчать про те, що 62% американців вважають, що адміністрація Д. Трампа має продовжувати постачати зброю Україні та запроваджувати санкції проти Росії. Крім того, 64% американців вважають, що США повинні надати Україні прямі гарантії безпеки після перемир'я, щоб Росія не могла поновити агресію проти України. Водночас 66% відсотків респондентів вважають, що Путін маніпулює Д. Трампом та лідерами Заходу, тоді як 62% вважають, що президент України В. Зеленський щиро хоче припинити війну. Напевно станом на поточний серпень ці показники дещо змінилися той чи інший бік.

Два дні між самітами в Анкориджі і Вашингтоні

Два дні між самітами в Анкориджі і Вашингтоні - 16 і 17 серпня - були надзвичайно напруженими для європейської і української дипломатії. Лідери провідних європейських країн, керівництво ЄС зробили все можливе для того, щоб консолідувати свої зусилля з метою утримання Д. Трампа і США в рамках традиційної євроатлантичної солідарності і надання необхідної підтримки Україні в її спробах уникнути капітуляції перед Москвою.

Вранці 16 серпня, ще перебуваючи в літаку по маршруту Анкоридж – Вашингтон, Д.Трамп поінформував європейських партнерів і В. Зеленського про підсумки своєї зустрічі з Путіним на Алясці. Після перемовин з Д. Трампом європейські лідери оприлюднили спільну заяву, в якій привітали зусилля президента США, спрямовані на досягнення справедливого й тривалого миру в Україні. Вони також наголосили, що Україна потребує гарантій безпеки для захисту свого суверенітету і територіальної цілісності і підтримали заяву президента Д. Трампа про готовність США надати Києву такі гарантії. В спільній заяві європейських лідерів наголошувалося, що «жодних обмежень не повинно бути накладено на ЗСУ чи її співпрацю з третіми країнами», а РФ не може мати права вето проти вступу України до ЄС та НАТО». Європейські лідери також підкреслили, що у разі продовження агресії РФ проти України вони готові посилювати санаційний тиск на Росію.

Д. Трамп повідомив В. Зеленському та європейським лідерам, що хоче провести тристоронній саміт «швидко», вже 22 серпня, хоча, як з'ясувалося пізніше, Путін публічно не зобов'язувався брати участь в тристоронній зустрічі. В ході розмови з Д. Трампом В. Зеленський відмовився виводити українські війська з підконтрольної Україні частини

Донбасу на вимогу Путіна про «обмін територіями». За деяким даними, протягом доби з 15-го на 16-те серпня Д. Трамп практично не відпочивав. Отже, дідусь Дональд Фредович ще міцненський!

17 серпня у Брюсселі відбулася сьома он-лайн зустріч «Коаліції рішучих», в якій взяли участь лідери країн НАТО, Євросоюзу та президент України В. Зеленський. Співмодераторами зустрічі були Е. Макрон, К. Стармер та Ф. Мерц. Президент Франції Е. Макрон подякував всім учасникам зустрічі і зокрема представникам Австралії та Японії, які приєдналися до коаліції. Президент В. Зеленський взяв участь у зустрічі «Коаліції рішучих» разом з очільницею Єврокомісії Урсулою фон дер Ляен, яка заявила, що супроводжуватиме В. Зеленського 18 серпня у Вашингтоні під час його зустрічі з президентом США Д. Трампом. До неї приєдналася «група підтримки» у складі лідерів Великої Британії, ФРН, Франції, Італії, Фінляндії, а також генерального секретаря НАТО М. Рютте. На думку багатьох спостерігачів, направлення «групи підтримки» до Вашингтону 18 серпня було великим досягненням європейської дипломатії, що з одного боку значною мірою сприяло налагодженню порозуміння між європейською спільнотою і адміністрацією президента Д. Трампа, а з іншого – ще раз продемонструвало Путіну і Д. Трампу, що Україна є органічною частиною Європи, тому доля України не може бути вирішена без європейців.

17 серпня, напередодні саміту у Білому домі, президент Франції Е. Макрон заявив, що «Путін пропонує Україні капітуляцію», при цьому наголосив, що «Європа та Україна мають виступити єдиним фронтом». Е. Макрон пообіцяв «жорстку дискусію з Трампом» 18 серпня у Білому домі. На його погляд, «Київ має бути представлений на будь-яких переговорах про Україну». За його словами, слабкість у відносинах із Росією – це ґрунт для майбутніх конфліктів з нею. Президент України В. Зеленський і голова Верховної Ради Р. Стефанчук неодноразово заявляли, що територіальний устрій України ніколи і ні ким не може бути змінений. 12 серпня Р. Стефанчук заявив, що питання «обміну територіями», неможливо вирішити навіть на загальнонаціональному референдумі, оскільки це заборонено як на конституційному рівні, так і на законодавчому. 18 серпня за кілька годин до зустрічі з Д. Трампом у Білому домі у відповідь на його заяву про те, що Україна «має бути готова втратити частину території на користь Росії, аби не втратити ще більше». В. Зеленський заявив, що «Україна не віддаватиме свої території Росії, оскільки це неможливо».

Зустріч Зеленського і лідерів ЄС з Трампом у Вашингтоні

Як вже згадувалося вище, 16 серпня Д. Трамп поінформував європейських союзників і президента В. Зеленського про результати своєї зустрічі з Путіним на Алясці. Але, зважаючи на надзвичайну важливість процесу припинення війни в Україні, телефонної розмови явно було не достатньо. Думаю, що бажання зустрітися виникло одночасно як у Д. Трампа, так

і в європейських лідерів. При цьому Д. Трамп потребував цієї зустрічі не менше, якщо не більше. По-перше, видається, що Д. Трамп був не надто задоволений підсумками зустрічі з Путіним на Алясці. По-друге, в США вже почала підніматися потужна хвиля критики і незадоволення форматом і результатом зустрічі Д. Трампа з Путіним. Тому скоріше всього Д. Трамп потребував розуміння і підтримки з боку європейських партнерів.

На зустрічі В. Зеленського з Д. Трампом в Овальному кабінеті були присутні керівник ОПУ А. Єрмак, перший заступник міністра закордонних справ С. Кислиця та секретар РНБО Р. Умеров. Я продивися в YouTube ті частини зустрічей Д. Трампа із В. Зеленським та лідерами Європи, які відбувалися в присутності журналістів. Ці зустрічі були схожі на зустрічі давніх друзів, які були дуже раді побачитися і поспілкуватися. Було чимало взаємних компліментів, майже сімейна атмосфера. Схоже, що європейські лідери,

враховуючи особливості мінливого характеру Д. Трампа, вже виробили особливий формат і стиль спілкування з ним в дуже ввічливій і джентльменській формі, щоб доносити до нього свої плани та ідеї, виставляючи все так, що нібито без Трампа, без його мудрої керівної ролі ці плани та ідеї аж ніяк не можуть бути реалізовані. При цьому важливо, щоб Трамп відчував матеріальний зиск для США від реалізації планів, запропонованих європейськими лідерами. Водночас європейські лідери не заперечуватимуть, якщо через деякий час Трамп виступатиме в ролі автора цих планів та ідей, оскільки це надаватиме цим планам ще більшої ваги, а Трампу – ще більшого авторитету і поваги від партнерів. Такий формат і стиль спілкування з Трампом можна назвати дипломатією вищого рівня.

Природно, що на відкритих для ЗМІ зустрічах було мало конкретики щодо мирного врегулювання в Україні, тим більше, що Д. Трамп практично ухилявся відповідати на питання журналістів, пов'язані з війною в Україні. Натомість Д. Трамп в черговий раз висловлював своє крайнє незадоволення політикою екс-президента Джо Байдена, через якого, на його думку, «сталася ця війна, якої не повинно було бути». Д. Трамп також згадав недобрим словом американські ЗМІ, які «накинулися» на нього з «грубою і безпідставною критикою» і забули про те, як він вже припинив шість воєн по всьому світу і намагається припинити сьому найважчу російсько-українську війну.

В ході зустрічі В. Зеленський поінформував Д. Трампа про запуск у серійне виробництво крилатої ракети українського виробництва «Фламінго», дальністю 3000 км, яка є більш далекобійною і вдвічі потужнішою ніж російська крилата ракета «Калібр». В. Зеленський також поінформував Д. Трампа про ліквідацію силами оборони України прориву російських військ неподалік від Добропілля на Донбасі.

Під час зустрічі в розширеному форматі в присутності журналістів Д. Трамп представив європейських лідерів, супроводжуючи свої слова компліментами на адресу кожного із них. Всі вони мали можливість коротко висловити своє бачення припинення війни в Україні, при цьому називаючи Путіна агресором і пропонуючи обов'язкове припинення вогню на час проведення мирних переговорів. Звісно, під час переговорів без журналістів напевно було менше взаємних компліментів і більше конкретних питань, пов'язаних із припиненням війни в Україні, але про це ми не скоро дізнаємося.

Питання гарантій безпеки для України за участі США було найбільш важливим на переговорах в Білому домі. Раніше в цей день генеральний секретар НАТО Марк Рютте в інтерв'ю американському телеканалу [Fox News](#) сказав, що група із 30 країн, включаючи Японію та Австралію, вже кілька місяців як працює над розробкою концепту гарантій безпеки для України. Серед варіантів гарантій безпеки згадувався також запропонований прем'єр-міністеркою Італії Дж. Мелоні варіант, аналогічний 5-ій статті Статуту НАТО. Цей варіант передбачає, що партнери України з країн НАТО зобов'язуватимуться протягом 24 годин ухвалити рішення про військову чи економічну підтримку України у разі відновлення агресії з боку Росії. Разом з європейськими партнерами В. Зеленський намагався пояснити Д. Трампу, що гарантії безпеки для України - це гарантії безпеки для Європи, що мир в Україні - це мир у Європі. За словами В. Зеленського, безпека України складається з двох компонентів: «сильної армії та гарантій з боку великих країн, у тому числі й США».

Д. Трамп підтвердив готовність США забезпечувати безпекові гарантії Києву, але виключив відправку американських солдатів до України, заявивши про можливість повітряної підтримки з боку авіації США. Президент Франції Е. Макрон та прем'єр Британії К. Стармер наголосили, що найважливішим результатом переговорів у Білому домі була готовність США взяти участь у підготовці гарантій безпеки для України. Після зустрічі у Білому домі В. Зеленський сказав, що деталі безпекових гарантій для України європейські партнери мають узгодити із США протягом 10 днів. Досягнута домовленість, що держсекретар Марко Рубіо очолить робочу групу з радників національної безпеки США та представників НАТО, яка має розробити проєкт безпекових гарантій для України.

Як не дивно, Москва наполягає на участі Росії та Китаю (!) в гарантіях безпеки для України. За словами глави МЗС РФ С. Лаврова, «Росія повинна мати право вето на застосування будь-яких гарантій безпеки для України». Сподіваюся, що президент США і європейські лідери проігнорують ці забаганки Москви.

В кінці переговорів Д. Трамп поговорив по телефону з Путіним і сказав, що той пропонує спочатку провести двосторонню зустріч Україна - Росія, а потім тристоронню за участі Д. Трампа. На мій погляд, ідею двосторонньої зустрічі Україна – Росія висунув скоріше сам Д. Трамп. Принаймні речниця Білого дому К. Левітт 19 серпня заявила, що президент США «хоче, щоб ці дві країни (Україна і РФ) вступили в прямі дипломатичні переговори». Напевно Д. Трамп сподівається, що всю «важку роботу» без нього виконають Зеленський і Путін, а під час наступної тристоронньої зустрічі при його присутності буде підписано якийсь підсумковий документ. На мою думку, це марні сподівання. Навряд чи Путін ризикуватиме вести переговори із Зеленським, щоб почути від нього відмову на всі його божевільні забаганки. Водночас, в Кремлі вважають що саме Д. Трамп допоможе Путіну нав'язати Києву капітуляцію перед Москвою.

Реагуючи на цю ситуацію, президент України заявив, що він готовий до переговорів з РФ у будь-якому форматі, хоча напередодні, під час прес-конференції з Урсулою фон дер Ляєн 17-го серпня у Брюсселі, він стверджував, що «обговорювати територіальне питання з Путіним буде лише в присутності Д. Трампа». На думку В. Зеленського, його зустріч з російським диктатором могла б відбутися в Австрії, Швейцарії або Туреччині. Чимало відомих експертів і політологів, і серед них экс-міністр закордонних справ України В.Огризко, застерігають В. Зеленського вести переговори з Путіним тет-а-тет, оскільки зміст таких переговорів неодмінно буде перекручено Путіним і його посіпаками з метою в черговий раз звинуватити В. Зеленського в «небажанні закінчити війну».

На думку багатьох спостерігачів, 18 серпня у Білому домі відбулися «історичні переговори», які відкривають нові перспективи для євроатлантичної інтеграції, але, на жаль, матеріали цих переговорів не зафіксовані в підсумковому офіційному комюніке, підписаному усіма учасниками переговорів, що дозволяє коментувати результати цих перемовин як кому заманеться. Водночас 20 серпня пресекретарка Білого дому Керолайн Лівітт повідомила, що Д.Трамп збирається обговорювати з Путіним «прийнятні для Росії гарантії безпеки для України» (?!)... Перекоаний, що ця «історична інформація» не могла не викликати бодай стриманої критичної реакції з боку президента В. Зеленського та наших європейських партнерів, але вони утрималися від публічних коментарів.

На мій погляд, позиція уряду ФРН щодо припинення війни в Україні як у військовому, так і в дипломатичному вимірах, є найбільш важливою і визначальною серед країн ЄС, з якою мають рахуватися у Вашингтоні. 20 серпня канцлер ФРН Фрідріх Мерц зазначив, що переговори у Білому домі 18 серпня були «дуже відвертими і навіть перевершили очікування», зокрема, щодо питання гарантій безпеки для України та готовності США приєднатися до них. Водночас Ф. Мерц відкинув ідею будь-яких територіальних поступок з боку України для врегулювання російсько-української війни. За його словами, такий варіант абсолютно неприйнятний для суверенної держави. Ф. Мерц наголосив, що вимогу Москви вивести українські війська з Донбасу можна порівняти з гіпотетичною вимогою до США віддати Флориду. На думку канцлера ФРН, зустріч президента України та російського диктатора тет-а-тет можлива лише за умови повного припинення вогню. У своєму виступі на конференції ХДС в Оснабрюку 23 серпня канцлер ФРН Ф. Мерц заявив, що його країна спільно з ЄС ще ніколи раніше не докладали стільки дипломатичних зусиль задля закінчення війни Росії проти України, як протягом останніх трьох тижнів. При цьому він наголосив, що дипломатичні зусилля стосовно припинення війни в Україні «досі стикаються зі серйозними викликами і ситуація перебуває лише на початку шляху». Ф. Мерц порівняв ці зусилля з «подоланням 200 метрів з 10 кілометрів». На мій погляд, цей реалістичний прогноз Ф. Мерца щодо завершення війни в Україні свідчить про те, що навряд чи вона закінчиться у 2025 році. Якщо вона закінчиться у 2026 році, то це буде дуже добре.

І все ж хотілося б завершити цей текст більш оптимістично. 24 серпня президент США Д. Трамп привітав народ України з Днем Незалежності і заявив, що «український народ має незламний дух, а мужність України надихає багатьох». «У цей важливий день знайте, що Сполучені Штати поважають вашу боротьбу, шанують ваші жертви й вірять у ваше майбутнє як незалежної держави», – йдеться в тексті привітання. Американський лідер також наголосив, що «зараз настав час покласти край безглуздим вбивствам». За його словами,

Сполучені Штати підтримують врегулювання на основі переговорів, яке має призвести до «міцного, тривалого миру, що покладе край кровопролиттю та захистить суверенітет і гідність України». Президент України В. Зеленський подякував Д. Трампу за привітання і висловив подяку Сполученим Штатам «за підтримку України у боротьбі за незалежність, свободу та мир». Держсекретар Марко Рубіо також привітав українців з Днем Незалежності.

Висновки і прогнози

1. Сподіватися на те, що Трамп колись нарешті зрозуміє що собою являє Путін до останнього часу не було достатніх підстав, оскільки і Трамп, і Путін живуть в створених ними ілюзорних світах. Ідеологією путінізма і трампізма є примат сили. Для Путіна ідея-фікс полягає в його намаганні відтворити Російську імперію і російське рабське «населеніє» може йому лише аплудувати, щоб він не робив. На відміну Путіна, від Трампа є президентом країни з великими демократичними традиціями, в якій він не може бути диктатором, як би він цього не хотів. Донедавна Трамп очевидно вважав, що все можна одноосібно «порешати» з Путіним, незалежно від настроїв в американському суспільстві, а також в європейській спільноті. Проте останнім часом з'явилися деякі ознаки того, що Трамп дедалі більше починає розуміти, що це неможливо. І в розумінні цього йому допомагають європейські партнери.

2. За 11 років російської агресії проти України Д. Трамп жодного разу публічно не назвав Путіна агресором, натомість досить часто намагався здійснювати грубий тиск на президента В. Зеленського, при цьому роблячи різноманітні реверанси на адресу російського диктатора і називаючи його своїм другом. Водночас слід зазначити, що завдяки послідовній підтримці України з боку лідерів провідних європейських країн, а також Канади, Японії, Австралії та інших країн, Д. Трамп змушений взаємодіяти з ними у справі надання допомоги Україні.

3. Президент Д. Трамп неодноразово заявляв, що «Росія - велика і сильна країна, а Україна - мала і слаба, тому Україна має піти на певні територіальні поступки Росії, якщо не хоче через деякий час втратити всі свої землі». Але чому Трамп не задумався над тим, що «мала» Україна вже три з половиною роки поспіль стримує «велику» Росію за допомогою наших європейських партнерів, США та багатьох інших країн світу? Україна залишиться непереможною тому, що вона є органічною частиною європейської сім'ї народів, вона є частиною вільного світу, лідером якого є США.

4. Схоже, що до останнього часу Д. Трамп не переймався особливо тим як саме закінчиться війна в Україні, головне, щоб вона якось закінчилася, навіть в результаті капітуляції України. Д. Трамп просто хоче приписати собі заслугу завершення російсько-української війни, отримати Нобелівську премію, не переймаючись особливо захистом українських національних інтересів, оскільки ця війна заважає йому поновити економічну співпрацю з Росією і примарними сподіваннями «відірвати» її від Китаю. Трамп ніяк не може зрозуміти, що РФ вже давно стала васальним додатком Китайської імперії. У 2024 році загальний товарообіг між РФ і КНР становив 237 млрд. дол., а між РФ і США – всього 3.5 млрд. дол.

5. Путін переконаний, що «перемагає» на фронті, завдяки чому він матиме більше можливостей тиску на Київ на майбутніх переговорах і створення хаосу в Україні, що, як він сподівається, посилить його шанси на зміну «нинішньої бандерівської влади» на проросійську владу. Головним завданням Кремля на даному етапі є аж ніяк не мир в Україні, а спроба вийти з міжнародної ізоляції шляхом «перезавантаження» в черговий раз російсько-американських відносин. Кремль намагається розвести «український конфлікт» і відносини із США, спокушаючи Д. Трампа обіцянками про «неймовірні економічні вигоди для США» від співпраці з РФ в енергетиці та інших галузях економіки.

6. За 34 роки незалежності України між США і Україною було підписано близько 200 двосторонніх документів, частина з яких має стратегічний характер, зокрема «Хартія Україна-США про стратегічне партнерство», оновлена версія якої була підписана 10 листопада 2021 року, замінивши попередню, підписану у Вашингтоні 19 грудня 2008 р. Втім адміністрація президента Д. Трампа ігнорує цей та інші двосторонні документи стратегічного характеру, заявляючи про «нейтральний статус США», відносно російсько-української війни.

7. На відміну від экс-президента Дж. Байдена, який принаймні декларативно підтримував статус стратегічних відносин між США і Україною, президент Д. Трамп намагається виступати у ролі досить специфічного посередника між Україною та РФ. Зазвичай, статус класичного посередника у будь-якому конфлікті передбачає, що він має допомагати сторонам конфлікту знайти прийнятний для обох сторін конфлікту спосіб його розв'язання, при цьому бути неупередженим, нейтральним і конфіденційним. На мій погляд, посередництво Д. Трампа з метою припинення війни між Україною і РФ до останнього часу, м'яко кажучи, не зовсім відповідає класичному статусу посередника.

8. Зважаючи на незмінну ультимативну позицію Москви, яка вимагає капітуляції України, вже зараз можна сказати, що досягнення до кінця 2025 року взаємоприйнятної мирної угоди для обох країн видається малоімовірним. На даний час і в ближчій перспективі максимум, що може бути досягнуто на переговорах, - це припинення бойових дій на певний період часу. На разі важко сказати скільки це тимчасове перемир'я може тривати, якщо воно буде досягнуто.

9. Сьогодні перед ЗСУ стоїть стратегічне завдання не допустити просування противника на захід від окупованих територій, виснажити і послабити наступальний потенціал ворога, завдати ударів по його військовим і промисловим об'єктам в глибині території РФ і примусити його таким чином почати переговорний процес з метою припинення війни на прийнятних для України умовах.

10. До цього часу Путін постійно заявляв, що йому немає сенсу вести переговори тет-а-тет із «нелегітимним» В. Зеленським». І раптом він нібито погодився на цей формат переговорів, очевидно сподіваючись, що він, як «супер досвідчений політик, задавить Зеленського». Видається, що Путін не очікував, що В. Зеленський може погодитися на двосторонні переговори. Скоріше всього, Путін буде затягувати проведення зустрічі із Зеленським, тим більше, що її результати не важко передбачити: жодного прийнятного для обох сторін результату апріорі не може бути. Потенційно цю зустріч Путін може використати лише для того, щоб в черговий раз стверджувати, що «Зеленський не хоче миру».

11. В історії відомі приклади, коли після припинення бойових дій мирні угоди не укладаються протягом десятиліть. Так, між Росією та Японією досі не укладено повноцінний мирний договір після Другої світової війни. Головною перешкодою є спірні території – чотири південні Курильські острови, які Японія вважає своїми, а Росія - своїми. При цьому з 1945 року Росія продовжує окупацію згаданих островів. Інший приклад: з 1953 року і до сьогодні між КНДР і Республікою Корея досі не укладено мирну угоду після Корейської війни, тому юридично конфлікт вважається таким, що триває. Не виключено, що подібна ситуація може виникнути між Україною і РФ, не приведи Боже...

12. Питання так званого «обміну територіями» між Україною і РФ виходить за межі компетенції президента України, хто б ним не був. Це питання також виходить за межі компетенції Верховної Ради України і воно не може бути вирішеним навіть за результатами референдуму, як про це сказав спікер ВРУ Р. Стефанчук. Наші землі належать не лише нинішньому поколінню українців, вони належали минулим поколінням і належатимуть багатьом майбутнім поколінням. Питання української землі - святе питання. Де-факто тимчасово окуповані ворогом українські території ніколи не будуть визнані Україною де-юре такими, що належать ворогу. Через 5, 10 чи більше років ми обов'язково повернемо

наші землі. Скоріше всього це станеться тоді, коли рашистська імперія розвалиться. І це неодмінно станеться, бо всі імперії рано чи пізно розвалюються. Українці врятують від поневолення рашистами не лише себе, а й багато народів нинішньої рашистської імперії...